

nejše delo radi oddelkov. Na nižje organiziranih šolah je delo vobče težje in počasnejše kakor na večrazrednicah. Tudi učila in druge okoliščine morejo pospešiti ali ovirati napredovanje učencev. Uspehi v mestih, kjer je obisk redčen, kjer je učiteljstvo zadovoljno, kjer je v enem odredku samo eno šolsko leto, kjer je število učencev majhno (ne kakor na deželi, kjer jih je po 80 do 100), kjer so učilnice zračne, svetle in sončne, kjer starši budno zasledujejo otrokov razvoj in ga doma poučujejo in mu pri učenju pomagajo, so večji kakor na deželi, kjer je učitelj navezan nase in se mora mukoma boriti z nešteti zaprekami.

Vse te okoliščine se morajo upoštevati pri ocenjevanju učenčevih uspehov in s tem pri kvalificiranju učiteljevega dela. Vse navedene pripombe dovolj jasno izpričujejo, da mora tudi šolski nadzornik upoštevati vse opisane in resnične zapreke in ovire, ki za držujejo šolsko delo. In kdo more razumeti vse te činitelje, razumeti učiteljevo delo in razpoloženje, če ne nadzornik, ki je bil nekoč sam učitelj, ki je na lastni koži občutil in preizkusil vso težo in resnico pravega dela v šoli. Kdor sam ni poučeval v razredu na deželi, kdor sam ni živel na vasi in ni videl socialne bede mladine, ta ne more objektivno oceniti

učiteljevo delo in uspehe njegovega dela. Nadzornik, ki je ves čas živel v mestu, ki je hospitalen v mestnih šolah, ne bo mogel razumeti, da so uspehi na vaški šoli včasih tako minimalni in bo pripisoval te neuspehe učiteljevi nezmoglosti in indolentnosti. Tak nadzornik bo nadzoroval po učnem načrtu in bo očitno storil veliko krivico učitelju, ki ga bo ocenil le po tem, koliko predpisane učne snovi je predelal ter ne bo razumel učiteljevega truda in hotel spoznati zaprek, ki se stavi učitelju na pot. Nadzornik, ki je bil sam učitelj, bo tudi lažje razumel razne učiteljeve grehe, ter jih bo sodil mileje in pravičneje kot tisti, ki ni bil nikoli sam učitelj.

Kratko: Šolsko vzgojno delo kakor tudi učiteljevo življenje bo lahko objektivno presodil le nadzornik, ki je izšel iz učiteljskih vrst. Nadzornik ne sme biti le inšpektor, temveč tudi svetovalec učitelju, učitelju bo moral pokazati kako naj dela, da bo žel boljši uspehe. Nadzornik, ki pa sam ni nikoli učil v razredu, tega ne bo mogel storiti.

Vse navedeno me upravičuje, da sklenem, da naj se postavljajo v bodoče za sreske in banske šolske nadzornike edino ljudskošolski učitelji, ki so se odlikovali s šolskim in pedagoškim delom, ker le »to dobro veš, kar si sam preizkusil.«

Spomini na prvo zborovanje učiteljske »Zaveze«

V 12. številki II. letnika »Slovanski svet«, ki je izšel 25. junija 1889., je priobčen sledeči zanimivi članek o snovanju naše učiteljske organizacije. Ponatiskujemo ga dobesedno, da bo današnja učiteljska generacija iz njega spoznala, kako so takrat sodili o težnji učiteljstva po združitvi v »Zavezo«.

Po čemur je vse zavedno učiteljstvo slovensko hrepenelo že lepo število let, to mu je uresničilo letošnje leto. Uže mnogo let v novoslovenskem življenju slišali smo na raznih shodih in v našem časnikarstvu važen klic: »Učitelji slovenski! Združimo se, organizujmo se po zgledu svojih čeških, poljskih in hrvatskih tovarišev, da bomo z združenimi močmi uspešneje delovali na polju slovenske šole, omike in napredka.« In ta klic ni ostal glas vprijočega v puščavi, ampak padel je na rodovitna tla po združenju težkih učiteljskih sre, tako da se je učiteljstvo posrečilo vkljub mnogim oviram osnovati osrednje društvo učiteljsko za vse slovenske pokrajine pod imenom »Zaveza slovenskih učiteljskih društev«.

To je torej le »zaveza« ali »zveza« takih že obstoječih društev, katere si snuje učiteljstvo po posamičnih šolskih okrajih ali v druge šolske namene brez ozira na politične meje. Če hoče torej učiteljstvo kakega okraja biti v tej zvezi, mora si doma osnovati svoje okrajno učiteljsko društvo. In taka društva so zelo potrebna za nadaljne izobraževanje, za složno in pobratimsko delovanje učiteljstva kakega okraja. Toda javno nam je pripoznati prežalostno resnico, da se je učiteljstvo v osrč naroda kaj slabo zavedalo te važne naloge in — dolžnosti, zlasti tiste velike dolžnosti, da bi bilo vzor in moralna zaslomba učiteljstvu ob periferijah mile slovenske domovine, kjer ima zavedno učiteljstvo še vse drugačne boje, okoliščine in bolečine, za katere utegne jedva kaj znati in občutiti učiteljstvo vojvodine Kranjske. Bilo je ravno nasprotno. Na Primorskem imajo že več let vsi štirje šolski okraji slovenski vsak svoje učiteljsko društvo, ki so delovala že kaj plodonosno pojedina za se in skupno — za zboljšanje učiteljskih gmotnih razmer. Slo-

venski štajer odlikuje se po svojih premočnih domačih učiteljskih društvih, ki jako uspešno delujejo za svoj krasni in vzvišeni cilj. Le kranjsko učiteljstvo je spalo, ni imelo do najnovejšega časa niti jednega podobnega društva. Mnogokdaj se je sicer oglasil kak zaveden učitelj, katerega je hudo bolela taka mlačnost, zaspanost in morebiti celo boječnost, unemal je po časnikih svoje tovariše za ono prekorno organizacijo, no vspehov nismo zapazili posebnih. Še le ko je učiteljstvo zunaj dežele kranjske oživilo prekrasno idejo »Zaveze«, zbudili so se nekateri okraji ter si osnovali domača učiteljska društva, ki so hipoma pristopila k zavezi. Pozno sicer, no ne še prepozno! Toda še je okraj, ki spe. Zbudite se, mili tovariši, da ne bode niti jednega šolskega okraja na Slovenskem, katerega domače učiteljsko društvo ne bode v krogu velepomembne »Zaveze«. Še je čas, da popravite in dohitite, kar ste zamudili. In kedar bode v krogu »Zaveze« vse učiteljstvo slovensko, katero mogočno prešine duh pobratimske medsebojne ljubezni in vzajemnosti, duh krepke narodne zavesti, da si vsakdo bode po možnosti prizadeval storiti »še nekaj več, kakor mu veleva stan«, potem bode še le ta velepomembna »Zaveza« mogla sijajno vršiti in uresničevati vse tiste velike nade, katere stavljamo v njo, in katere mora učiteljstvo izvršiti v bodočnosti tudi zares dostojno, ako si hoče priboriti v življenju tisto mesto, katero mu tiče po nalogi in številu. Bodimo moške in delajmo; delajmo vstrajno in brez hrupa, stojmo vsi, kakor jeden mož, kedar je braniti koristi naroda in koristi našega stanu.

»Zaveza slovenskih učiteljskih društev« se je bila torej osnovala, pravila potrdila, in za prvo zborovanje so se določile letošnje velikonočne počitnice. Resnici na ljubo mi je povedati, da so se prvi koraki za tako združenje storili na — Goriškem, kjer so se odposlanci tamošnjih okrajnih učiteljskih društev posvetovali že pred nekaj leti v Gorici, kako bi se mogla uresničiti prekrasna ideja nekega »vseslovenskega učiteljskega društva«. Ker so se pa nato krepko odmevali isti glasovi iz zelene Štajerske, kjer so komunikacijske razmere za učitelje ugodnejše, torej tudi za izvršitev one lepe ideje boljše okolnosti,

zato se je ta važna zadeva prepustila vrlim štajerskim učiteljem.

In vrli tovariši ob bregovih bistre Savinje so tudi častno dovršili svojo nalogo, katero so si drage volje in z oduševljenjem naložili sami. Dasi so bili torej snovatelji »Zaveze« vendar ugodnejše za tako gibanje, vendar so zunaj slovenskega središča kjer so razmere se z »Zavezo« domislili Slovenije naravnega središča, kamor so po izvršitvi sestavljenih pravih postavili tudi središče vsega slovenskega učiteljstva. In to učiteljstvo gotovo ni v nečast. Učiteljstvo je prvi izobraženi in mnogoštevilni stan na slovenskem, ki se je svečano ognil preozkemu pokrajinskemu separatizmu, prekoračil deželne meje ter osredotočil vse svoje moči v Slovenije središču. In mi smo na to ponosni, da si se marsikje vse to prezira z obudovanjem vredno naslednostjo. Toda le tako nadalje; videti hočemo, kdo se bode nekdanj britko kesal za... oporunsko malomarnost.

Letos o Veliki noči vršilo se je prvo zborovanje te »Zaveze«. Ni naš namen, da bi poročali natančno kar vse je bilo na dnevnem redu, kajti to so storili že drugi listi, nekateri bolj drugi manj natančno; povedati hočemo le nekaj prav umestnih besed ter podatki naše prijetne in neprijetne spomine izza pomembnih dni.

Za to priliko omejujem se na jeden sam, toda prebritek spomin, ki se je že pri zborovanju povdarjal z grenkimi besedami in čustvi. V naši »Zavezi« je sicer uže 18 učiteljskih društev s 711 člani, torej zadosti lepo število, kolikoršnjega se niti nadejali nismo, vendar pa pogrešamo v njej onih tovarišev, katere bi pač srčno radi videli in pozdravljali v naši sredi. Med mnogoštevilno množico učiteljev od vseh strani mile naše domovine ozirali smo se zaman po zastopnikih učiteljstva slovenskega Koroškega in tržaške okolice. In to nas je bolelo, to je bil prvi grenek

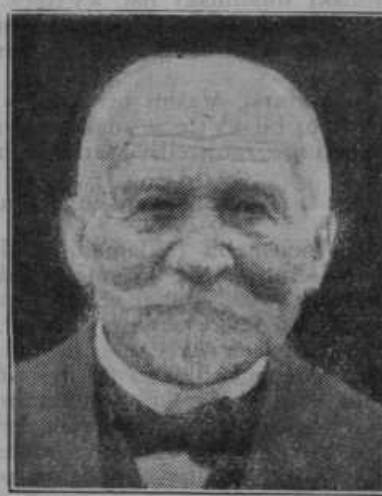
dogodek v slovenski metropoli. — Tega dogodka pa maloštevilni narod naš ne sme hladnokrvno prezirati, kajti prav ta dogodek je najslajnejši dokaz, kakršen veter veje na Koroškem in Tržaškem, kjer učiteljstvo slovensko tlako dela tujemu terorizmu. Ali sme tako dalje? Ali smemo molčati, da se ne upa učiteljstvo slovenske mladine v nekaterih pokrajinah približati se svojem tovarišem, ki so v srečnejšem položaju, da se jim ni treba zatajevati, ter javno izražajo svoje narodno prepričanje in stanovsko samozavest? Ali smemo molčati, da so novi učitelji v onih pokrajinah celo nasprotni težnjam narodnega zavednega slovenskega učiteljstva? Nikakor ne! Temu je potreba radikalnega zdravlila, ki bode pomagalo ter ozdravi to pekočo rano za vselej. Predno pa poiščemo zdravilo, vedeti moramo kateri so vzroki te pogubne bolezni. Ti vzroki so prav očitni in se glase: **deželna avtonomija** — tudi današnja, dasi se nekojim »tudi« unetim (!) Slovencev zdi še premajhna. Osrednja naučna oblast ne more lahko škodovati na to stran, ker se ji je ozirati na ustavni zakon in se ji je omejevati le na splošno načelo v osnovnošolskem zakonodajstvu. Pač pa tu samovoljno gospodarijo deželne veščine, in mi vidimo, kako gospoduje koroška nemškoliberalna večina slovenskemu prebivalstvu. Dokler ima vso moč v rokah taka oblast, ne upajmo lepših dni. Kaj? — Ali naj se mi Slovenci celo borimo za tako nam pogubno upravo? Ali smo tako strašno oslepel? Ne! Le narodna samouprava, z narodnim zastopom na čelu nas more rešiti tega zla! Potem bi oči vseh slovenskih učiteljev bile obrnne le — proti jednemu središču, kamor bi se obračali zaupno in brez strahu.

Rombonsky.

¹ Vseh učiteljev (ic) pa je 1420. Da je že pri početku v »Zavezi« polovica učiteljstva, je to zadosti dovoljen začetek.

Poslednji naš stanovski tovariš iz konkordatske dobe

Franc Kavčič — 93 letnik



Zadnjo soboto, 7. oktobra, je naš tovariš Franc Kavčič, ki živi v Devici Mariji v Polju, dovršil 93 let in prestopil v 94. leto svojega plodonosnega življenja.

Rojen na Ledinah nad Sp. Idrijo v občini Ziri, je kot nadarjen deček prišel v Idrijo na ondotno nemško normalno, ki je tedanje in še poznejše čase slovela po svojih uspehih. Po dovršitvi le-te je prestopil na pripravljalni tečaj za sprejem na ondotno učiteljsko pripravnišnico ali pripravništvo, katerega je trajala dve leti.

Kakor prej osnovno šolo, je tudi to dovršil z najboljšim uspehom. Po tedanjem učnem načrtu je bilo cerkveno petje in orgljanje glavni predmet za kvalifikacijo tedanjih učiteljev.

Sele 17 let star je že postal učitelj in pot ga je zapeljala v Belo Krajino, kot par let pred njim njegovega sorojaka pokojnega Gantarja iz Zirov. Nastopil je službo v Semiču 1863. leta in po dveh letih mu je bilo podeljeno mesto voditelja v Dragatušu, kjer je ostal 18 let, ko je dobil mesto nadučitelja v Devici Mariji v Polju. Na tem mestu je ostal do svoje upokojitve 1910. leta. Pokoj uživa v svojem lastnem domu, ki si ga je tu postavil.

Tovariš Kavčič je svoj učiteljski poklic pričel v konkordatski dobi in ga opravljal deset let pod konkordatskim, cerkvenim zakonom in pod duhovniško nadoblastjo. Kako se je tedanjim našim sotovarišem godilo, je pač malo znano mlajšemu učiteljstvu, posebno pa še onemo iz novega časa.

No, pa tudi še dokaj let pozneje, ko je prišla osnovna šola pod deželno oblast, ni še bilo učiteljstvu z rožicami poslano.

Tovariš Kavčič je poslednji še živeči učitelj iz konkordatskih časov in tudi zadnji gojenec iz nekdanje idrijske učiteljske šole.

Svoje znanje in učiteljske sposobnosti si je izpopolnjeval s svojo pridnostjo in vztrajnostjo ter sledil vsem novim izsledkom pedagogike ter vztrajno zasledoval vsak napre-

Zmago Švajger:

Jesenski motiv

Megla, okoli poldneva malo sonca, v gričih Slovenskih goric pesem klopotev, proti večeru pa zopet megla... Kmetje pospravljajo letino, premeščeni učitelji so se javili na novih službenih mestih, vse šole, razen mestnih, imajo premalo učnih oboj in preveč dece. Časopisi se ukvarjajo z mirom, učitelji pa z učnimi načrti!

Takšne so priljubljene slike skoro vsake naše jeseni. Kdo bi jih ne bil vesel v teh meglenih dneh? Na svoj način nekako razvajajo človeka. Nič ti ni treba misliti, nič ugrabiti in dvomiti, vse teče tako lepo iz leta v leto. Dremavica odganja misel, jasnina je sovražnik sreče... Megla, barvilo naših dni, se nenehno ponuja življenju.

Bilo je v dne, ko sili v ljudi upanje; nekaterim se celo smehljala sreča, večini pa si je le sonce v težke dni.

Med njimi tudi njej — učiteljici Majnici.

Vsa mlada je prišla v Dolino, Mlada in polna nad in ljubezni do dece, do vasi. Niti leta brezposelnosti ji niso mogla vzeti vedrine. Nosila je obraz, kot ga nosimo mi vsi, ko prihajamo... S plahim srcem je pridružila svoj korak med romarje k hramom vaše prosvete, med hrame rastočih src in trpke sreče. Našla je svoj drugi dom: dopolne veliko učilnico polno radovedne dece, popoldne sobica brez sonca, in vaška pot med kočami v Dolini, kjer je srečala človeka.

»Tovariš sem,« se je smehljaje predstavil. »Ne čudi se, mladost je srečala mladost. Poznam te: pravijo ti Majnica!«

»Tovariš si, in mladost nosiš po naših poteh?«

»Mladost nosim, polna je ljubezni.«

»Potem si srečen?«

»Če mi boš pomagala nositi oboje: mladost in ljubezen.«

»Bom, pojdiva!«

Griči za vasio so prejeli vase življenje tihe sreče. Vas je postajala lepša, dihal šolske dece je bil vse bližji in toplejši...

Poletje. Slovo — počitnice — premetitve. V jeseni je pričela Majnica pot k drugi postaji izmed petintridesetih, kot je zapisano v postavah pravice in ljubezni do učiteljevega življenja. Presenečenja. Šola prazna. Upravitelj in tovarišico so premetili. Na večer pred dnem, ko se odpro deci vrata v novo šolsko življenje, se je vrnil premeščeni upravitelj, da ji izroči posle.

Zjutraj ob zori je bila že sama; upraviteljica in učiteljica. Dve sto otrok bo živelo od njene besede. Stirim panjem šolske dece bo morala biti matica.

Čudovito! Čebeličice, katere prištevajo človeški um med živali, bi si nikoli tako ne uredile življenja. Le človek in njegova vse-mogočna postava to zmore!

Vas je strmela in se čudila. Čez nekaj dni se je odpravil v mesto sam župan in se bridko pritožil: »Gospodje, niti v času vojne ni bilo tako v Dolini!« Nekdo mu je priklimal.

Zivljenju človeka z zemlje se je kruto režala postava. Prevelik je prepad med obema...

Človek zemlje se je vračal v vas. Spotoma je stopil k učiteljici. »Gospodična, ostali bomo sami. Nič se ne bojte! Dosti nas je v vasi.«

Minevali so dnevi. Z dnevi je rasla edino utrujenost. Celodnevni pouk. Vsak dan tganje duše v dveh razredih. Živeli se v vasi in pojdi med ljudi. Učitelj mora med narod! Samo kako? Čim je zapustila mladina šolsko dvorišče, so jo čakali dopisi. Prijela je prvi redeči list:

Opomin.

Zadeva: Štajerske kokoši na šolskih dvoriščih; poročilo.

Pripomba: Z obratno pošto!

Sonce je last ljudi z zemlje na vasi. Tvoje so samo stene učilnice in upraviteljskega sta-

novanja, v katerega se je preselila s pisarno vred. Iskala je odgovor. Dobro je vedela, da na šolskem dvorišču ni razen nje in stare mačke, ki ji dela največkrat družbo, nobenega živega bitja. Misel na kokoši je bila ob mleku, kruhu, krompirju in zelenjavi s šolskega vrta pač daleč. Sedaj pa poročilo o štajerskih kokoših. Napisala ga je. Napila se je mleka in legla v posteljo. Ob zglavju je imela hlebček kruha. Počasi je odščipavala košček za koščkom in ga žvečala v mrak.

Mir, rdeči list, štajerske kokoši, utrujenost in hrepenenje po človeku, ki ga je čakala, so ji zaprli oči.

Zjutraj se je ponovilo znova. Dopoldne pouk z večjimi solariji, popoldne pa z najmanjšimi. Po pouku pa zopet pošta. Nakazilo za drugo tromesečje. Okoli pet tisočakov denarja! Kaj bi le z njim. Vsa otrpla od strahu, da je morala postati gospodarica vsote, ki je bila za njene prilike dosti prevelika, je iskala poti k pomoči. Toda kam? Na sosednji šoli čez dolino v gričih je bival on, ki je pravil, da nosi ljubezen in mladost. Oboje je mogoče izgubiti. Potrkala bom na tovarištvo.

Krenila je na pot. Uro in pol hoda do cilja. Nekaj navodil in čudnih pogledov tovariša in fraze prijaznosti. Njega, človeka, ki je nosil s seboj mladost, ni videla.

Vrnila se je. Tovarišu je napisala pismo. »Sama sem, pridi, samo kot človek pridi! Potrebna sem pomoči. Vsega okoli sebe se bojim. — Prinesi s seboj svojo violino, o kateri si mi toliko lepega pravil. V tišino mi boš zaigral pesem — verjemi, nikoli več ti ne bo tako pela violina.«

Ob soncu, ki je razganjalo jutranjo meglo, je ušla otroka. Dala mu je kruha in dinar. Otrok je začuden gledal. Počasi mu je povedala, da bo nesel na sosednjo šolo pismo. Otrok je ubogal. V žepu je nesel list. V roki je tiščal dinar.

Ob pozni maši se je vrnil. Odgovor: »Pri-dem, preden bo zvonilo Ave.« Učiteljica se je

nasmehnila. »Mali, na še kruha!« Tedaj se je nasmehnil otrok.

S šole se je odtrgal mrak. Sreča dveh je splavala v nedeljsko jutro...

Šla je med ljudi. Poiskala je šolske može. Županu je povedala, da je dobila denar, pa se boji. Vsem se je smehljala. Vaščani so se čudili:

»Hrabra je naša gospodična!«

Po maši je življenje spet zamrlo. Priprava kosila, pisarna z odloki in čakanje na šolskem vrtu.

Dan se je nagibal k noči. Slonela je ob ograji, gledala je življenje, ki je teklo mimo nje po cesti. Z line je zapelo Ava — človeka ni! Odsila je v sobo. Mogoče bo le prišel?

Noč. Nihče ne pride. Vzela je knjigo: »Os življenja«. Črke so mrtve. Danes si je želela pesmi.

Zunaj je zašklepetal vetrič s starimi okni. Spomnila se je, da je pozabila zakleniti šolo. Pa naj bo odprta. Mogoče bo le kdo prišel!

Tišina. V zvoniku je odbila enajsta. Glava ji je počasi zlezla na mizo. V polnu je skrla pod papir tisočake. Nad seboj začuje v razredu stopinje. V trenutku zaklene sobna vrata. Posluša. »Varna sem, maček lovi miši!«

Prebujena je. Kliče jo v noč. V sobi jo duši. Ne, ne! Šaj bo zopet dan. S šolske omare ji sumljivo mežika stekleničica lizola. Ne, nikoli! Kričala bi, vsem bi povedala zgodbo o tovarišu — človeku in o postavi, ki se reži pravici.

Molčala je in legla. Jutri bo zopet dan. Dopoldne bo sto radovednih oči gledalo njen obraz, popoldne bo sto malih ročic posnemalo njene kretnje.

Družba je našla postavo, postava je zopet zajela človeka... Zakaj bi si ne bili ljudje podobni!

Jesen. Megla sili v naša življenja. Človek zemlje na vasi opazuje to igro. Vedno jasneje se zaveda: hoditi bo moral svojo pot!

dek, bodisi šolski, narodni, gospodarski in prosvetni.

Svoj učiteljski poklic je nadvse vžljubil in mu posvetil vse sile in zmožnosti. Poleg pouka in vzgoje mladine je posvetil dokaj časa in truda za delo izven šole kot gojitelj petja, vrtnar, sadjar, čebelar in v Beli Krajini tudi trtorerji. Seveda je moral pri tem mnogo prestat, premagati raznovrstne ovire in prešliati razne očitke. Pa vse je prenesel in pretrpel tudi razna preganjanja, ki so mu grozila zaradi njegovega naprednega mišljenja in nazorov.

Ostal je klen, neomahljiv značaj, ki ni nikdar in pred nikomur klonil.

Splošne vesti

UREDBA O OSNOVANJU DIREKCIJE ZA PROUČEVANJE IN ORGANIZACIJO KMETIJSTVA V SVRHO PREHRANE

V ministrstvu za kmetijstvo se osnuje direkcija za proučevanje in organizacijo kmetijstva v svrhu prehrane.

Pod delokrog te direkcije spada celotna kmetijska statistika, nato izdelava načrta za prehrano prebivalstva in skrb za izvedbo tega načrta, kakor tudi mobilizacijska služba, v kolikor se nanaša na ministrstvo za kmetijstvo in njegove ustanove.

Državne in samoupravne oblasti, ustanove in zavodi, nato privatne organizacije in podjetja i. dr. so dolžni dati direkciji vse potrebne podatke o proizvodih, rezervah, razdelitvi in potrošnji kmetijskih proizvodov in njihovih predelavi, kakor tudi o proizvodih, potrebnih za kmetijsko proizvodnjo in ji v vsem pomagati pri njenem delu.

Direkcija mora varovati pred javnostjo vse podatke o posameznih ustanovah, organizacijah, podjetjih in drugo, ako te pri izročitvi teh podatkov to pismenim potem izrecno zahtevajo.

Ko nastopi uporaba zakona o državni obrambi, ima direkcija nalogo vršiti prehrano prebivalstva in vojne sile. V tem primeru so vsi oddelki ministrstva za kmetijstvo, kmetijske ustanove in vsi državni in samoupravni organi dolžni prilagoditi svoje delo nalogam direkcije, odnosno potrebam prehrane prebivalstva in vojne sile in izvrševati odredbe in napotke direkcije.

Vsi osební in materialni izdatki direkcije v letošnjem proračunskem letu padajo v breme rezervnih kreditov ministrstva financ, a v kolikor ti krediti ne bi zadostovali, minister financ na predlog ministra za kmetijstvo in v soglasnosti z ministrskim svetom stavi ministru za kmetijstvo na razpolago potrebne kredite za delo te direkcije.

— **Novi načelnik za osnovni pouk v ministrstvu prosvete.** Za načelnika osnovnega pouka ministrstva prosvete je postavljen g. Jovan Aleksić, bivši direktor kumanovske gimnazije in bivši senator. — G. Aleksić je znan nacionalni in prosvetno-šolski delavec;

Bil je vedno zvest, ljubezniv in dober stanovski tovariš, član učiteljskih društev in ustanov, in to tudi potem, ki je že stopil v pokoj. Tudi pri prenehanju s delom pri drugih društvih in ustanovah v kraju, kjer preživlja jesen svojega življenja. Kljub svoji visoki starosti 93 let, je za čudo duševno še veder in telesno čil. Ima še dokaj dober spomin, posebno se še rad spominja na dogodke iz davne preteklosti in starih svojih tovarišev.

Zvestemu stanovskemu tovarišu izrekamo s tega mesta ob takem častnem jubileju najiskrenejše častitke!

prav tako g. Aleksić pozna aktualne probleme, ki zanimajo naš stan. Prvi sestanek g. Aleksića s predstvom JUU je pustil vtis, da bodo naše težnje našle popolno razumevanje.

— **Tovarišicam celjskega okraja!** Po sklepu zadnjega zborovanja društva JUU bo v soboto, dne 14. t. m., ob 3. uri popoldne na I. mestni ljudski šoli v Celju sestanek tovarišic iz društvenega območja, da se sprejmejo sklepi glede akcije za zimsko pomoč revni deci v severnih predelih Slovenije. Tovarišice, pa tudi tovariši, iskreno vabljeni!

Društvo.

KMEČKA NADALJEVALNA ŠOLA

Pravkar je izdal odbor kmečko nadaljevalnega šolstva 2. zvezek knjižnice kmečke mladine z naslovom: **Reja goveje živine**. Stavila sta brošuro tovariš Gosak Josip in prof. inž. Kropivšek Franc. Slovenci moremo pokazati lepo število strokovnih knjig, ki opisujejo kmetijske panoge. Zlasti je precej bogata literatura o živinoreji. Vsekakor pa mora učitelj, ki poučuje praktične znanosti v višji ljudski šoli, iskati snov iz treh knjig. Z izdajo omenjene brošure mu bo delo olajšano. Snov je razdeljena na 22 poglavij, v katerih se v zgoščenih vsebini obravnava prav vse, kar je potrebno vedeti v vzgoji goveje živine.

Ze z izdajo 1. zvezka: **Zlati nauki o gnojenju** je bilo mnogo pomagano pri iskanju snovi praktične vsebine za pouk. Prav toplo je tedaj pozdraviti tudi ta zvezek, ki ga bo potreboval prav vsak učitelj na podeželski šoli.

Glavni namen brošure Reja goveje živine pa je, da se počasi izpopolnijo potrebni propomočki pri pouku na kmečko nadaljevalnih šolah. Brošura je pisana poljudno, lahko umljivo. Je strokovno in stilistično pregledana in jo bo s pridom uporabljal vsak učitelj v ljudski in kmečko nadaljevalni šoli.

Brošura stane 4 din in se naroča lahko v Knjižarni Učiteljske tiskarne ali pri knjižničarju banovinske knjižnice kmečko nadaljevalnih šol: Ljudska šola Ljubljana - Barje (V. drž. meš. lj. š. v Ljubljani).

Osebné zadeve

— **Po prošnji premeščeni.** Po prošnji so prestavljeni naslednji učitelji in učiteljice: Franc Štular iz Vavte vasi v Ljubljano, Marija Papler iz Škofje Loke v Ljubljano, Terezija Juvan iz Škofje Loke v Ljubljano, Venčeslav Perko od Sv. Križa v Domžale, Cecilija Prosen iz Toplice na Dobrovo, Jelena Piskernik iz Boh. Bistrice v Škofjo Loko, Marija Vilhar s Črnuče na Ježico, Vida Štolfa iz Selega na Črnuče, Antonija Kuralt od Sv. Križa na Črnuče, Ivanka Rakovec iz Velenja v Dob pri Domžalah, Marija Zerjav z Jesenic v Ljubljano, Karel Sepec od Sv. Tomaža k Sv. Lovrencu, Ivan Lelič iz Kuzme v Prevalje, Henrika Voršič iz Velenja v Ptuj, Karla Vuk iz St. Lovrenca v Ptuj, Irena Lukošek iz Javorja v Naklo, Ernest Šušteršič iz Domžal v Ljubljano, Gizela Lukežič iz Domžal v Ljubljano, Henrik Paternost iz Tržiča v Ljubljano, Aleksandra Kordič iz Loškega Potoka v Ljubljano, Angela Rupnik iz Kočevja v Ljubljano, Gizela Kranjc iz Grosuplja v Ljubljano, Anton Faganeli iz Maribora v Ljubljano, Pavla Hromec od Dev. M. v Polju v Ljubljano.

Elizabeta Troha iz Hoč v Ljubljano, Ivan Helbec od Sv. Križa v Maribor, Ljudmila Lorber iz Slov. Konjic v Maribor, Valpurga Marušić od Sv. Florijana k Sv. Petru pod Sv. gorami, Marija Petkovšek iz Lahovcev v Mursko Soboto, Anton Droč iz Bidovcev v Laško, Roza Šeme iz Pišec v Krko, Neža Čepon iz Gornjega Lakoša v Rečico ob Savinji, Marija Istenič iz Svetine v Skarčeno in Marija Beljan iz Dragatuše v Sevnico.

— **Premeščeni so naslednji učitelji in učiteljice:** Henrik Voršič iz Velenja v Ptuj, Ivan in Nežika Lebič od Sv. Kuzme (srez Murska Sobota) v Prevalje, Karel Sepec od Sv. Tomaža k Sv. Lovrencu na Drav. polju, Marija Zerjav z Jesenic v Ljubljano, Iva Rakovec iz Velenja v Rob, Antonija Kuralt iz Križ v Črnuče, Vida Štolfa iz Selega na Črnuče, Marija Vilhar iz Črnuče na Ježico, Helena Piskernik iz Boh. Bistrice v Škofjo Loko, Cecilija Prosen iz Toplice na Dobrovo, Venčeslav Perko od Sv. Križa pri Litiji v Domžale, Karolina Vuk od Sv. Lovrenca v Ptuj ter Ivana Lukovšek z Javorja v Naklo.

Z ozirom na to, da je presoja o pritegnitvi k delu prepuščena sres. šol. nadzorniku, je treba tudi njega opozoriti, če je nastal zastoj pri delu radi malomarnosti šol. tajnice in ravno tako, če ta sploh ni preobremenjena in če hoče imeti pomoč le radi lastne komoditete. Dokaze za to pa je treba doprinesiti konkretno in vse podpreti s pričami. V primeru da sreski šolski nadzornik ne ugodí, se obrnite na sres. načelnika. Če ne uspete ustno, zahtevajte pismeni nalog za pritegnitev k delu in se proti njemu potem z navedbo svojih argumentov pritožite na bansko upravo. Še zlasti je taka pritožba utemeljena, če se učiteljsko poziva na sres. načelstvo med šol. letom.

Ad 2. Odgovornost za sestavo statistike nosi sres. šolski nadzornik kot sreski prosvetni referent.

Naša gospodarska organizacija

— **g Učiteljskemu domu v Mariboru** je darovalo učiteljsko ljudske šole v Središču ob Dravi namestu venca na grob tov. Dragu Pintariču 100 din. Najlepša zahvala.

M. Kožuh, blagajnik.

Učiteljska tiskarna

— **t Iskreno priporočamo knjižico** ing. Stanka Dimnika: **Kake naj si uredimo naše domove za obrambo pred letalskimi napadi.** Cena knjižice 5 din. Pri večjem odjemu 10% popust.

— **t Prešernove in Gregorčičeve poezije** so izšle v minjaturni izdaji. Lični knjižici se dobijo pri Učiteljski tiskarni po 20 din komad.

— **t Ali ste naročili za svojo šolo in zase šolske in pisarniške potreščine?** Naročite pri Učiteljski tiskarni! Svoji k svojim!

— **t Novo šolsko leto prinaša novo delo in skrb.** Za zgodovinski in zemljepisni pouk vam nujno priporočamo, da si nabavite v knjigarni Učiteljske tiskarne sličice za zgodovinski in zemljepisni pouk. Sebi olajšate delo, šolarjem napravite pouk zanimiv. Serija 30 slik stane din 4.—.

— **t Učiteljska tiskarna priporoča cenjenemu učiteljsvu brošuri:** Moj razred, I. in II. del. Brošuri je spisal tovariš Miloš Ledinek, izdal pa Pedagoški tisk v Mariboru.

— **t Zemljevid Ljubljane in okolice,** kranjskega in škofjeloškega sreza si nabavite, da boste dosegli smoter zemljepisnega pouka. Zemljevida sta po din 180.—. Nikoli ne boste dobili boljšega učnega sredstva.

Kaj vse pišejo

o učiteljsvu, šoli, prosveti in JUU

— **t Prosvetna politika banovin in država.** Beograjski profesor dr. Gjorgje Tasić, ki je med drugimi sodeloval pri pogajanjih za sporazum, je v beograjski »Politiki« napisal članek, kako naj se v dejanju izvaja, kar spada v področje države. Pravi, da je načelno to sicer rešeno, da pa je v praksi treba pričakovati še težav. Zlasti je treba gledati, da bo država v prosvetni politiki postavila nekaka temeljna načela. Tako je pravi: »Državna oblast ima dolžnost, da določi temeljna načela o prosvetni politiki. Vprašanje se bo najlaže rešilo tako, da država izda uredbu, ki naj ima vsa osnovna načela, banovina Hrvatska pa naj med tem časom ne spreminja veljavnih državnih določil. V teku teh 20 let se je menda vendarle storilo nekaj, kar bi prosvetnemu zakonodavcu bilo za skupno osnovo. Kakor vlada, tako bi se moral tudi prosvetni minister brigati, da se splošna načela, ki so odredjena z uredbo, katero je izdala država, izvršujejo tudi od banovinskih oblasti, to se pravi, da morajo prosvetna določila, ki jih izda banovina, biti v soglasju z osnovnimi načeli. Država očitno tudi med tem časom ne more biti ravnodušna do prosvetne politike banovine Hrvatske ter je upravičena ter dolžna nadzorovati... Vse šole v Jugoslaviji morajo vzgajati otroke in mladino v duhu vzajemnosti in bratstva med Srbi in Hrvati. Iz samega dejstva pa, da morajo tudi v banovini Hrvatski biti spoštovana temeljna načela, izhaja tudi, da prosvetna zakonodaja banovine Hrvatske ne sme biti v nasprotju s tem, kar je v temeljnih načelih države. Praktično more biti to neugodno za banovino Hrvatsko, je pa to nujno potrebno. Izhod iz tega bi bil samo ta: ali naj se izda uredba, ki bo vsebovala temeljna načela, ali pa naj se banovina Hrvatska odreče velikih sprememb v oblasti te zakonodaje.« — Kakor poročajo hrvatski listi, so kompetence iz vseh resorov že prenešene na banovino Hrvatsko, edinole iz resora prosvetnega ministra se to še ni zgodilo. Zdej morda tudi razumemo, zakaj se to še ni zgodilo. — (»Slovenec«, od 11. oktobra.)

— **t Dalmatinski učitelji zahtevajo hrvatsko učiteljsko društvo.** Iz Šibenika poročajo hrvatski listi, da je dne 5. oktobra tamkaj zborovalo učiteljsvo šibeniškega okraja, ki je poslalo brzojavne pozdrave maršalatu dvor. dr. Mačku in banu dr. Šubišiću. Za sklep je bila sprejeta ta resolucija: »Pozdravljamo doseženi sporazum Hrvatov in Srbov. Veselimo se obnove in preporoda Hrvatske ter izražamo svojo vdanost predsedniku dr. Vladku Mačku in hrvatskemu narodnemu vodstvu. Izjavljamo, da bomo vse svoje skromne moči posvetili delu za prosvetni in gospodarski dvig obnovljene Hrvatske. Zahtevamo, da preneha sekcija JUU v Splitu ter da se obnovi »Savez hrvatskih učiteljskih društev« u Zagrebu, ki se bodo v njem včlanila vsa okrajna učiteljska društva dalmatinske Hrvatske. Pozivamo vsa okrajna učiteljska društva dalmatinske Hrvatske, naj se izjavijo z nami solidarno v zahtevi, da se ukine sekcija JUU v Splitu ter obnovi zveza hrvatskih učiteljskih društev v Zagrebu. Prosimo tovariše in tovarišice, naj takoj ustanove učiteljska društva po okrajih, kjer še niso ustanovljena, ter naj še ona pristanejo na naše sklepe.« (»Slovenec«, 7. oktobra 1939.)

— **t Slovenski izseljenci na Nizozemskem** je naslov članka v »Slovenec« od 7. oktobra, v katerem pravi pisec med drugim: V prosvetnem delu se pozna edino ena velika vrzel, namreč pomanjkanje ljudske šole. Zato je razumljivo, da izseljenci res težko čakajo, da jim bo domovina poslala domačega duhovnika in domačega učitelja, ki bosta njihove otroke vzgajala v ljubezni do Boga in do materne zemlje.

— **t Težave s šolskimi knjigami,** pod tem naslovom prinaša »Domoljub« od 4. oktobra daljši članek, ki pravi med drugim: Navadni zemljani res ne razumemo, čemu vedno nove izdaje in dopolnitve. Odložna zahteva staršev pa je, da se že vendar postavijo knjige, ki bodo držale 10 let, če že



Sargov
KALODONT
proti zobnemu kamnu

— **t Ročni katalog za 1939./40.** je dotiskan. Kdor si ga še ni naročil, naj stori to takoj.

ne več. Pokličimo si v spomin stanje pred svetovno vojno. Vsi otroci 6 ali 7 pri hiši smo izhajali z istimi knjigami. Zakaj ne bi šlo tako sedaj, ko je še večja obubožanost? Svet živi sicer po vojni res hitreje, toda zato še ni potreba že vsako misel, ki niti še ustaljena ni, upoštevati v šolski knjigi. Če je res kaj tako važnega, pove lahko učitelj ali profesor. Ustaljenost je pri vzgoji nujna. Isto velja za knjige. Posnemanje morebitnih tujih zgledov tudi ni dosti vredno. Kar velja n. pr. za Angleže ali Dance, to še ne velja za Slovence ali južne kraje. Vsak narod živi svoje življenje in po njegovih potrebah je treba izdajati tudi knjige. Posnemanje drugih, ne da bi bili podani doma predpogoji, več škodi kot koristi. Ne vemo, ali je morda sestavljanje šolskih knjig tako dobičkanosno? Po številu izdaj bi si človek lahko to mislil.

— **t Borba proti nepismenosti na Hrvatskem.** Snoči je bila v trgovski zbornici konferenca hrvatskih gospodarstvenikov, ki so ji prisostvovali poleg zastopnikov skoro vseh hrvatskih gospodarskih organizacij tudi inženir Košutić, dr. Krnjević in cela vrsta prosvetnih delavcev. Predsednik Seljačke sloge Rudolf Herceg je v svojem govoru poudaril potrebo, da se čimprej likvidira vprašanje analfabetizma na Hrvatskem. Nepismenih Hrvatov, ki bi se lahko v kratkem naučili čitati in pisati, je še okrog pol milijona, največ žensk. Zanje bi bilo sklenjeno, da bodo vse gospodarske skupine dale svoje prispevke za prosvetni fond dr. Mačka v svrhu likvidacije analfabetizma na Hrvatskem. (»Jutro« od 11. oktobra.)

Mladinska mafica

RAZPIS KNJIŽEVNE NAGRADE MLADINSKE MATICE

Mladinska matica razpisuje za svoje jedne publikacije nagrado v višini 3000 din za mladinsko povest, ki bi bila primerna za otroke od 10. do 14. leta. Snov je lahko poljubna, mora biti pa delo umetnina z zdravim jedrom. Obseg povesti naj ne presega 6 tiskovnih pol male osmerke, t. j. 96 strani formata rednih izdaj Mladinske matice. Za nagrado pridejo v poštev samo izvirna, še neobjavljena dela. Nagrajeno delo prejme tudi običajni honorar.

Rokopisi naj se pošljejo po pošti v dveh tipkanih izvodih, in sicer popolnoma anonimno. Tudi posebne kuverte z imenom in naslovom ni treba predložiti. Šele ob izidu tekmovanja, ki bo objavljen v »Učiteljskem tovarišu« in v dnevnem časopisu, se bodo javili avtorji z imeni in naslovi.

Rokopisi onih avtorjev, ki bi izdali na kateri koli način svoja imena članom literarnega odseka, ali odbornikom Mladinske matice, se s tem že sami izločijo iz konkurence. Rok za vlaganje rokopisov poteče 1. novembra 1940. leta.

Rokopisi naj se pošiljajo tajništvu Mladinske matice v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6.

Za odbor Mladinske matice:

Predsednik: Tajnik:
Ivan Tavčar s. r. Albert Širok s. r.

— **mm Iz zapisnika zadnje seje Mladinske matice.** 1. Za podpredsednika novega odbora je imenovan tov. Rado Grum. 2. Sestavi se nov pravilnik Mladinske matice in poseben pravilnik literarnega odseka. 3. Člani literarnega odseka se ne morejo udeleževati literarnih natečajev Mladinske matice. Člani, ki se mislijo udeležiti literarnega tekmovanja, bodo morali podati demisijo na mesto v literarnem odseku za dotično leto. Na njih mesto bodo imenovani novi člani. Vsako leto se se-